

גיליון מס' 309 פרשת וישב
תשע"ט שנה שישית

גליון זה יוצא לרפואת:

הרב יהושע דוד

בן אסתר פראדל

דברי שי"ח

ממך רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

פשוט על הפרשה

"ויט עד איש עדולמי וגו' והי' בכזיב בלדתה אותו וגו' אשר על דרך תמנתה וגו'" (לה, א,ה,יד)

יל"ע למה הוצרכה תורה לפרט שמות כל המקומות. והנה בסנהדרין ק"ב א' אמרו שכם מקום מוכן לפורענות בשכם עינו את דינה בשכם מכרו אחיו את יוסף בשכם נחלקה מלכות בית דוד, ולפי הנראה גם עדולם מקום מוכן לפורענות כמ"ש במיכה א' עד עדולם יבא כבוד ישראל ופירש"י שהגויים כבשו עד עדולם, וכאן יהודא נשא את בת שוע בעדולם כמ"ש ויט עד איש עדולמי וירא שם יהודא בת איש כנעני ושם נולדו ער ואונן ולפי דהמקום מזומן לפורענות לכך מתו שניהן, אבל בשלה פ' הכתוב והי' בכזיב בלדתה אותו וכיון שלא נולד בעדולם לכן נתקיים, וכן בפרץ וזרח כתיב שבא אלי' בדרך תמנתה וכיון שלא הי' בעדולם לכן נתקיימו. ובאגדת בראשית פס"ד עד עדולם הלכו הגליות לבושים ובעדולם הפשיטום השבאים ערומים כדי לבזותן הה"ד עד עדולם יבא כבוד ישראל.

(טעמא דקרא)

עניני חנוכה

בשבת כ"א ב' משמ' דר' תנחום נ"ח שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה וא"ר תנחום מאי דכתיב והבור ריק אין בו מים מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו. ואמרו משום ר' העשיל ז"ל, שמה שהגמ' הסמיכה שני הדברים משום שקשה הרי לא רצו להרוג את יוסף כמ"ש אל תשפכו דם ואיך השליכוהו לבור מלא נחשים ועקרבים שבדאי ימות אלא דכתיב וישליכו והתוס' במעילה י"א ב' ד"ה דישון כתבו שאין השלכה פחותה מעשרים אמה ולכן לא ראו שיש שם נחשים ועקרבים ומוכח דנ"ח שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה שאין רואין עכ"ד. ולפ"ז למדנו מכאן דגם אם הדליק נ"ח בתוך בור עמוק כ' אמה (כגון שדר שם) ג"כ פסולה שאין נראית ברה"ר וצ"ע.

(טעמא דקרא)

מעשים ועובדות בעניני חנוכה

ר' יואל ה"ו מרופאי רבינו סיפר בנר שביעי של חנוכה, שלפני שמונה שנים, רבינו שאלו מתי מדליק נרות חנוכה אמר לו בשעה שש שבע, ואמר לו רבינו צריך להדליק בזמן, בשעה חמש הודיע לבני ביתו שמדליק בזמן, ובסופו של דבר ה"ה נס, ובאוטובוס המאוחר שהיה צריך לנסוע היה פיגוע ונהרגו ארבעה אנשים, וניצל בנס, אמר לו רבינו על כגון דא נאמר "שומר מצוה לא ידע דבר רע".

היה פעם שרבינו התעורר מהשינה, באמצע הצהרים ואמר שיש הרבה חובות אבל מאד עייף וחזר לישון, ולפתע לאחר עשרה רגעים קם ואמר שעכשיו זה לא זמן לישון וצריך ללמוד, 'ואתה תהיה שומר שלי להדליק נרות חנוכה, אתה תלמד הלכות חנוכה וכך תוכל להיות שומר שלי'. [וב"ה הספיק רוב הוריות עד ההדלקה]

רבינו מקדיש מזמנו כל שנה לחלק לילדים דמי חנוכה. ותמיד בנר חמישי. והסביר שמקור הדבר מפני שמובא בפוסקים לתת צדקה בחנוכה לעניים, והעניים היו מתביישים, לכך שלחו ילדיהם, וכדי שלא לביישם, חילקו לכל הילדים, וגם אבא חילק לילדים, והטעם שבנר חמישי, מפני שיום זה אף פעם לא יוצא בשבת.

אמר רבינו [חנוכה תשע"א] לנכדיו תביא היום את הילדים לדמי חנוכה. וסיפר שהוא עוד קיבל מסבתא שלו אמו של החזר"א. חילק לכולם בסבר פנים יפות והתייחס לכל אחד. [בנו העיר שעשר אגורות כבר פחות מפרוטה, אמר, לדמי חנוכה זה טוב].

נשאל פעם מדוע מקדיש זמן רב כל כך לדמי חנוכה אמר כדי לקרב את המשפחה, והוסיף שגם אבא היה מבקר את הילדים מידי פעם מטעם זה. [אחר שגמר לחלק דמי חנוכה אמר בצחות להרבנית-התרוששנו מחלוקת המטבעות לנכדים].

אמר רבינו (כמדומה מהחזר"א זצ"ל) על אותם אלה שעושין פלפולין משונים משל למה הדבר דומה, לאחד ששאל, למה כתוב בפרשת בהעלותך את המילה בהעלותך עם ח' ולא עם כ' עונה לו חברו הרי כתוב עם כ' ולא עם ח' אמר לו ההוא זה תירוץ אחד לי יש עוד תירוץ כנגד ח' ימי חנוכה.

(מנחת תודה)

עלי שי"ח

"לא יהיה לו נין ונכד!"

בימים האחרונים הגיע אל שולחנו של רבינו שאלה מרתקת ולא - מצויה.

אל הדרו של רבינו נכנס יהודי מבוגר שחזותו העידה עליו שאינו תלמיד חכם מופלג אך קובע עיתים לתורה ושומר מצוות. ובפיו שאלה. יש לנו בן יחיד - מספר האיש, שנוולד אחרי אחרי הרבה שנות ציפיה וקושי גדול, עברנו הרבה עד שזכינו לילד, והבן התבגר ובי' נישא גם הוא לפני כמה שנים אבל עוד אין לו ילדים, וגם אצלו יש הרבה קשיים.

וישבתני אני עם רעייתי וחסבתי מה יוכלה להיות הסיבה שאנו כ"כ סובלים בענין זה של ילדים אצלנו ואצל בנינו. ולאחרונה ישבתני בשיעור תורה ולמדו מסכת קידושין ושמעתי שהמגיד שיעור מקריא את דברי הגמרא בדף ל"ט א', כל האומר אין ערלה בחוץ לארץ לא יהיה לו נין ונכד (ועי' פנים יפות ויקרא י"ט כ"ג טעם נפלא בזה), וממש הזדעזעתי כי הרגשתי שזה נאמר עלי. והרהרתי הרבה במעשי ונזכרתי כי לפני שנים רבות התקשר אלי מחו"ל קרוב משפחה שאינו שומר תורה ומצוות וסיפר לי על עין פירות הגדל בחצירו והוא יודע שיש איסור לאכול מזה בשנים הראשונות, עניתי לו שזה רק בארץ ישראל והוא יכול לאכול.

והנה עכשיו שמעתי את דברי הגמרא ואיני מוצא מנוחה לעצמי כי אני מרגיש שדברי הגמרא התקיימו בי ממש, כי מפורש בגמ' שמי שמזלזל באיסורי ערלה בחוץ לארץ לא יהיה לו נין ונכד, ונפשי בשאלתי מה אפשר לעשות שאני לא יהיה בכלל אנשים שעליהם זה נאמר בגמרא.

ענה לו רבינו:

באמת עשית לא בסדר, אבל אל תדאג אפשר לעשות תשובה על כל העבירות, תחזור בתשובה כדין ובעז"ה יהיה לך נכדים. ובירכו. פני האיש אורו והוא יצא בשמחה לעשות כדברי רבינו.

מברכת סבת 188

מברכת סבת 188

פגהדה היומי

"כל העוסק בפר' הקרבנות כאילו הקריב"

מנחות ק"י א' א"ר יצחק מאי דכתיב זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם. איתא בילקוט ירמ' (רמז שכ"א) עה"פ (ל"ג י"ח) ולכהנים הלויים לא יכרת איש א"ל הקב"ה לכהנים וללויים אם אתם עוסקים בתורה בקרבנות מעלה אני עליכם כאילו אתם מקריבים בכל יום עולה וכליל, וכ' שם המג"א בזית רענן (אות י"ז) אע"ג דקיי"ל אפי' זר העוסק בהלכות עבודה כאילו נדר קרבן י"ל דישראל הוי כאילו נדר קרבן והקריבו כהן אבל כהן העוסק בהלכות עבודה הוי כאילו הקריבו הוא בעצמו, והנה עי' באו"ח סי' מ"ח שכ' המג"א דפרשת קרבנות יאמר בעמידה דומיא דקרבנות שהי' בעמידה ועי' בשע"ת שבבכור שור השיג ע"ז דמה שאמר כאילו הקריב קאי אבעלים שנותן לכהן וא"כ א"צ לעמוד [והובא במ"ב סק"א] ולפי המג"א הנ"ל בז"ר כהן יש לו לעמוד כשקורא, שו"ר שע"כ גם כהן אינו כמקריב ממש שא"כ צריך בגד"כ ושלא יהא טמא וא"כ אפשר שא"צ לעמוד (ועי' בערוה"ש ס"א סכ"ו).
(טעמא דקרא ירמיה ד"ה ולכהנים וע"ע דעת נוטה ח"א תשו' ע"ה ע"ו)

בעניני חלומות

ויחלום יוסף חלום ויגד לאחיו ויוסיפו עוד שנוא אותו

ש"ק ויחי י"ח טבת תשנ"ז. רבי גדליה הוניגסברג אמר לרבנו: הרב שטיינמן סיפר לנו כי היה נידון עם חלום, מה היה המעשה?

בא אלי אחד, שקרובו נפטר לפני כחצי שנה, והנה חלם חלום שנמצא בחדר עם הרבה אנשים וגם קרובו הנ"ל, וקרובו הנפטר אומר לו, כי יש לו מה לדבר אתו ומבקש שכולם ייצאו, וכולם יצאו וסגר על המפתח, וביקש ממנו ב' בקשות, [א] שיכתוב בשבילו ספר תורה, [ב] שיוציאנו מקברו כיון שקברוהו ליד מחלל שבת. ואמר החולם, שבחיינו ביקש ממנו לכתוב לו ספר תורה, כיון שהוא סופר רק שלא השתו אודות המחיר, והיו ניכרים דברי אמת, ולכן שלחתיו להרב שטיינמן אך איני יודע מה ר' אהרון לייב אמר לו.

מיד סיפר רבי גדליה מה אמר מרן הגרא"ל: הרב שטיינמן אמר לנו כי בא אליו פלוני בענין הנ"ל, וציין, כי ר' חיים בדרך כלל לא מתייחס לחלומות, אבל כאן כן התייחס, ו[לכן] הורתי לו שיוציאנו מקברו. מענין לענין שאלתי את רבנו: כיצד החזון איש התייחס לחלומות? בדרך כלל התייחס בביטול! אבל היה פעם שהתייחס בחיוב, ופעם אחת, אחת מהבנות בבית אבא חלמה על שכן שנפטר, ואבא צווה לעשות הטבת חלום, ואחרי זמן קצר באמת נפטר. כי לא תמיד עוזר ה' הטבת חלום.

ישנם גדולים בישראל שזוכים לחלומות אמת וגם בדורות האחרונים, כפי שסיפר רבנו אודות חכמי תורה שחלמו. כ' אדר תש"ס. אמר לי רבנו כי הגאון חיים קרייזוירט זצ"ל אמר לו, שהיה פעם שה"חפץ חיים" הגיע אליו בחלום, וסיפר לו כי נכדו זקוק לסיוע לנישואיו שמצבו דחוק. הוא בירר את העניין וכך הווה. וציין רבנו כי בספר שם הגדולים (עי' מערכת גדולים ערך רבנו אליעזר בר נתן), איתא לגבי רבנו הרא"ש גם כן מעשה עם חלום... עוד סיפר לי רבנו בהזדמנות: בפתח תקוה ישנתי בחדר עם הגאון רבי משה סולוויציק זצ"ל, בוקר אחד קמתי אחרי שחלמתי בלילה את הגמרא בנדה דף ל"א דרש ר' יוסף מאי דכתיב אודך ה' כי אנפת בי כו' לימים שמע שטבעה ספינתו של חברו וכו'.

ספרתי זאת לרבי משה סולוויציק שהיה חבר חדר שלי, ואמר לי: היום חשבתי לנסוע לירושלים, אבל כיון שחלמת דבר זה - לא אסע. כיון שלא למדתי אז מסכת נדה, וכיון שספרתי לו את החלום אפשר שמחמת כך סבר שהעניין שייך לו. שואלים. האם כשואמרים חלום ומבקשים מהמיטיב - תאמר "חלמא טבא חזיתא", האם זה מהני, או רק כאשר המיטיב אומר לבד מעצמו? מסתמא מהני גם כשואמר לו לומר.

דיברו בסעודת שבת אודות מרן הרב שך זצ"ל, שהיה מדבר בלימוד מתוך שנתו, ואחד המסובין התעניין האם רבנו שמע כהאי גוונא בדברים של שינה, מהחזון איש? לא זכור לי. אבל פעם אחת התעורר וסיפר לי כי בחלומו רדפו אחריו סוסים אדומים, לא ידעתי מדוע סיפר לי את הדבר אולי כדי שאפתור לו חלמא טבא וכו' כי יש בגמ' בענין חלום שסוס אדום רודף אחריו שהוא קשה (ענין ברכות נ"ו ב' וסנהדרין צ"ג א').

כי בן זקונים הוא לו / בבעל הטורים כתב כי בן זקונים הוא לו - סופי תיבות אמר"ן - שמסר לו סתרי תורה, שנאמר בה (משלי ח ל) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים

לימוד הקבלה בדורינו

שמעתי מחתנו של ר' משה סולוביצי'ק זצ"ל כי כל השנה לא ראו בשולחנו של הבית הלוי ספרי קבלה ובאלול ראו על השולחן ספרי קבלה. והיה מי ששאל - מה ענין הכנה ליום הדין ללימוד ספרי קבלה? בודאי יש לזה שייכות. שמעתי כי לרבנו יש קביעות ללימוד בספר "הלשם". רבנו (בענוונותו): כאשר התחתנתי הסתכלתי בהם קצת, אני יודע מה שכתוב שם כמו שאתה יודע מה שכתוב שם. שאלתי האם ראה את החזון איש לומד בספרי קבלה והשיב כי היו אצלו ספרי הארי הק' ורבי חיים ויטאל ז"ע אך לא ראיתיו לומד, אבל ראיתיו מסתכל בספרים אלו. בשכונתו התגורר יהודי שבני אדם החזיקוהו למקובל, אבל החזון איש אמר שהוא לא בר דעת צלולה. מרן הגריש"א זצ"ל הרי היה נכד של הלשם' ומסתמא היה חזק בלימוד הקבלה ועסק בה. זה ממש איני יודע, אבל וודאי שהייתה לו ידיעה בחלק הזה.

(כל משאלותיך)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק